

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

У сучасних умовах робота управлінців стає все більш емоційно напруженою, зростає відповідальність за результати діяльності підлеглих при дефіциті відповідних засобів. Дана ситуація призводить до конфліктів, особистісних деформацій, до різного роду захворювань серед керівників та їх підлеглих, до високої плинності кадрів на всіх управлінських рівнях.

Ефективність виконання управлінських функцій у багатьох випадках пов'язують із реалізацією особистістю свого управлінського (лідерського) потенціалу, серед складових якого виокремлюють емоційний інтелект (EQ) як одну з визначальних [2, 3, 4].

Методологічну основу даної статті визначають наукові положення вітчизняних та зарубіжних спеціалістів щодо проблеми сутності емоційного інтелекту (Д. Гоулман, Дж. Майер, П. Селовей, Д. Карузо, Р. Бар-Он, І. Андреева, Е. Носенко, С. Дерев'янка, М. Манойлова та ін.).

Американські психологи П. Селовей і Дж. Майер (1990р.) ввели термін «емоційний інтелект» для позначення ступеню розвитку таких людських рис, як: самосвідомість, самоконтроль, мотивація, вміння ставити себе на місце інших людей, знаходити взаєморозуміння з іншими.

Поняття емоційного інтелекту виникло у поєднанні психології мислення і психології емоцій. Відомим є той факт, що емоції впливають на поведінку, вчинки людини. Важливо розуміти те, що коли людина виявляється у владі емоційного пориву, від хвилювання страждає її властивість думати. Але часто емоції без коливань і зволікань допомагають вирішити проблему, яка виявилась нездійсненною для розуму.

Розповсюдженню поняття «емоційний інтелект» сприяв Д. Гоулман, який визначав дане поняття як «здатність людини пояснювати власні емоції та емоції оточуючих з тим, щоб використовувати отриману інформацію для реалізації власних цілей» [2].

Він довів, що успіх у житті залежить не стільки від логічного інтелекту (IQ), скільки від здатності керувати своїми емоціями. Виявилось, що за важливістю емоційні здібності вдвічі перевищують IQ.

Д.В. Люсин визначає емоційний інтелект як здібності до розуміння своїх і чужих емоцій і управління ними. Так він виділяє «внутрішньоособистісний» і «міжособистісний» емоційний інтелект [6].

У результаті аналізу різноманітних авторських концепцій емоційного інтелекту, незважаючи на різноманітні точки зору щодо трактування даного поняття, було з'ясовано, що його окремі структурні компоненти пов'язані з певною групою здібностей: сприйняття емоцій та їх розуміння – з когнітивними, здатність до управління емоціями – з емоційними, управління емоціями у стресових ситуаціях і самомотивація – з адаптаційними; соціальна емпатія і управління

чужими емоціями – із соціальними здібностями людини [5]. Кожна зазначена група здібностей опосередковує притаманність емоційному інтелекту інтерпретативної, регулятивної, адаптивної, стресозахисної та активізуючої функцій, які забезпечують реалізацію людиною себе в соціумі.

Манфред Ке де Врі зазначає, що люди з високим емоційним потенціалом більш схильні до стійких міжособистісних відносин, краще можуть мотивувати себе та інших, більш активні, новатори і творці, більше ефективні в лідерстві, краще працюють в умовах стресу, краще справляються зі змінами, перебувають у більшій гармонії із собою [3].

Рівень EQ визначається чинниками, серед яких виділяють біологічні (рівень EI батьків, правопівкульний тип мислення, властивості темпераменту) та соціальні (синтонія, рівень розвитку самосвідомості, рівень освіти батьків та сімейний прибуток, емоційно благополучні стосунки між батьками, гендерні особливості виховання, релігійність) передумови [1].

Досліджуючи розвиток емоційного інтелекту, були виявлені певні гендерні особливості. Незважаючи на відсутність розбіжностей між чоловіками й жінками за загальним рівнем EQ, жінки виявляють більш високий рівень за міжособистісними показниками емоційного інтелекту. У чоловіків переважають внутрішньоособистісні показники, здатність до управління стресом і адаптивність [4].

Аналізуючи погляди науковців, можна стверджувати, що чим більш досвідченою емоційно стає людина, то краще вона вміє контролювати власний настрій, визначати емоційний стан оточуючих, встановлювати контакт із людьми. Емоційно адаптовані люди – ті, хто добре керують своїми почуттями та розуміють чужі, – мають переваги у всіх сферах, де важливо швидко розібратися в нестандартних ситуаціях, особливо у складних ситуаціях прийняття управлінських рішень та налагодженні стосунків з іншими людьми.

Література

1. Андреева И.Н. Предпосылки развития эмоционального интеллекта // Вопросы психологии. – 2007. – № 5. – С. 57-65.
2. Гоулман Д., Бояцис Р., Макки Э Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта / Пер. с англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, — 2005. — 301 с.
3. Кэ де Ври Манфред. Мистика лидерства. Развитие эмоционального интеллекта: пер. с англ. – М.: Альпина, 2003. – 311 с.
4. Орме Г. Эмоциональное мышление как инструмент достижения успеха. – М.: КСП+, 2003. –272 с.
5. Собченко О.М. Здібності у структурі емоційного інтелекту як фактор формування особистості // Наука. Релігія. Суспільство. – 2010. – № 4. – С.84-87.
6. Социальный интеллект. Теория, измерение, исследования / Под ред. Д.В. Ушакова, Д.В. Люсина. – М., 2004.